

Nr 231.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1947/48 till överstyrelsen för yrkesutbildning; given Stockholms slott den 18 april 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Josef Weijne.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 april 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och jordbruksdepartementen samt t. f. chefen för handelsdepartementet, statsrådet Danielson inför härefter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Weijne följande.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under bilagan åttonde huvudtiteln, punkten 262, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1947/48

dels till Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar ett förslagsanslag av 800 000 kronor;

Bihang till riksdagens protokoll 1947. I saml. Nr 231.

dels ock till Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader ett förslagsanslag av 90 000 kronor.

Sedan dessa ärenden numera färdigberetts, anhåller jag att få ånyo anmäla desamma.

I. Förslagsanslaget till Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar.

1. Den husliga utbildningens centrala ledning.

Handläggningen av frågor rörande den husliga utbildningen är för närvarande fördelad på fyra olika myndigheter, nämligen skolöverstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning, lantbruksstyrelsen och kommerskollegium. Under skolöverstyrelsen falla i huvudsak, förutom ärenden rörande ifrågasvarande utbildning i de allmänna skolorna, ärenden rörande handarbets- och skolköksseminarierna, inklusive utbildningslinjen för lantushållslärarinnor vid fackskolan i Uppsala. Överstyrelsen för yrkesutbildning handhar motsvarande ärenden rörande de kommunala och enskilda anstalterna för yrkesundervisning. Under lantbruksstyrelsen lyda lantushållsskolorna och Fredrika-Bremerförbundets lantushållsseminarium i Rimforsa samt hemkonsulenterna. Kommerskollegiets uppgift på förevarande område består huvudsakligen i handläggningen av vissa ärenden på hemslöjdens område.

I sitt den 15 februari 1945 avgivna betänkande angående den husliga utbildningen (SOU 1945:4) framlade 1941 års *befolkningsutredning* åtskilliga förslag till en allmän utbyggnad och effektivisering av den husliga utbildningen. Utredningen framhöll, att berörda förslag vore att betrakta som principförslag, vilka enbart kunde realiserats i samband med att en mängd delproblem, som utredningen icke haft möjlighet att upptaga till behandling, bringades till sin lösning. För genomförande av det föreslagna reformarbetet på den husliga utbildningens område ansåg utredningen en betydande förstärkning av den centrala ledningen för den husliga utbildningen vara erforderlig. Utredningen påtalade olägenheterna av den nuvarande splittringen på olika händer av ledningen och inspektionen av den husliga utbildningen samt konstaterade, att den arbetskraft, som hos de skilda myndigheterna stode till förfogande för ändamålet, vore mycket otillräcklig. Utredningen föreslog, att den centrala ledningen skulle förläggas till skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning, varvid skolöverstyrelsen ansågs alltjämt böra handha den husliga undervisningen i de allmänna skolorna, medan all övrig undervisning på detta område — alltså den egentliga yrkesutbildningen — borde förläggas till överstyrelsen för yrkesutbildning. Inom sistnämnda myndighet skulle enligt utredningens förslag inrättas en särskild byrå för den husliga undervisningen. Under denna byrå borde sor-

tera samtliga skolor för huslig yrkesutbildning, kurs- och konsulentverksamheten på det husliga arbetets område samt utbildningsanstalterna för lärarinnor och hemkonsulenter.

Över befolkningsutredningens betänkande avgåvos ett stort antal yttranden. I dessa vitsordades allmänt behovet av en utbyggnad och effektivisering av den husliga utbildningen samt av en förstärkning av den centrala ledningen för den husliga utbildningen. Utredningens förslag om överflyttning av lanthushållsskolorna och hemkonsulentverksamheten samt lant-hushålls-, skolköks- och handarbetsseminarierna till överstyrelsen för yrkesutbildning avstyrktes i åtskilliga yttranden.

Genom beslut den 14 december 1945 bemyndigades chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla tre sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande möjligheterna att åstadkomma en gemensam tillsynsmyndighet för viss yrkesutbildning, särskilt med tanke på den husliga utbildningen.

I *utredningsdirektiven* anförde chefen för ecklesiastikdepartementet, efter att ha erinrat om befolkningsutredningens berörda förslag, bland annat följande.

Den ifrågasatta utredningen torde närmast böra avse den del av den husliga utbildningen, som har karaktären av egentlig yrkesutbildning. Undantagen blir alltså den husliga undervisningen, som bedrivs i de allmänna skolorna och som även i fortsättningen lämpligen synes böra sortera under skolöverstyrelsen.

Som nyss nämnts, har befolkningsutredningen ifrågasatt en koncentration av ärendena rörande den husliga yrkesutbildningen till överstyrelsen för yrkesutbildning. Detta synes vara ett uppslag, som de sakkunniga torde böra taga till sin uppgift att närmare undersöka. Särskilt intresse knyter sig därvidlag till den utbildning, som för närvarande bedrivs vid lant-hushållsskolorna och andra under lantbruksstyrelsens överinseende stående yrkesutbildningsanstalter. Jag vill erinra, att överstyrelsen för yrkesutbildning enligt sin instruktion skall vara tillsynsmyndighet för yrkesutbildningen i riket ävensom den yrkesutbildning, som med bidrag av statsmedel bedrivs inom näringslivet, varvid emellertid undantagits sådan utbildning, som hänförs till jord- och skogsbruk samt fiske, vilken utbildning i stället står under lantbruksstyrelsen och domänstyrelsen. Bland de anstalter, som enligt nämnda instruktion skola stå under överstyrelsens inseende, märkas kommunala och statsunderstödda enskilda anstalter för yrkesundervisning, avseende husligt arbete. Då den utbildning, som bedrivs vid lant-hushållsskolorna i väsentligt högre grad torde taga sikte på huslig undervisning i egentlig mening än på verklig jordbruksutbildning, vill det synas mindre följdriktigt, att dessa skolor äro undandragna överstyrelsens ledning. De sakkunniga torde därför böra undersöka möjligheterna för ett överförande av dessa anstalter från lantbruksstyrelsen till överstyrelsen för yrkesutbildning. Detsamma bör givetvis även gälla lant-hushållsseminarierna. Måhända kan det därvid visa sig lämpligt, att en överflyttning jämväl av vissa andra lantbruksstyrelsen underställda anstalter, vilka avse egentlig yrkesutbildning på jordbrukets område, t. ex. lantmannaskolorna, kommer till stånd. Därest

Särskilt yttrande beträffande vissa punkter i betänkandet har avgivits av byråchefen Arnegren.

Efter remiss ha yttranden över betänkandet avgivits av *skolöverstyrelsen*, som hört de under överstyrelsens inseende stående skolköks- och handarbetsseminarierna, *överstyrelsen för yrkesutbildning*, *lantbruksstyrelsen*, *kommerskollegium*, som hört svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund, *statens arbetsmarknadskommission*, *socialstyrelsen*, *statskontoret* och *allmänna lönenämnden*.

Av skilda skäl synes slutlig ställning för närvarande icke böra tagas Departements-
chefen. till föreliggande förslag om överflyttning från lantbruksstyrelsen till överstyrelsen för yrkesutbildning av lantbruksskolorna, hemkonsulentverksamheten och Fredrika-Bremerförbundets lantbruksseminarium i Rimforsa samt om överflyttning till sistnämnda ämbetsverk av den under skolöverstyrelsens inseende stående verksamheten vid skolköks- och handarbetsseminarier. Vad beträffar skälen för ett uppskov med ställningstagandet till berörda förslag torde jag här kunna inskränka mig till att erinra om att i propositionen 1947:75 angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken m. m. förordats, att frågan om lantbruksstyrelsens blivande organisation skulle göras till föremål för utredning genom särskilda sakkunniga, varvid bland annat spörsmålet om en överflyttning till överstyrelsen för yrkesutbildning av frågorna rörande lantbruksundervisningen borde närmare utredas av de sakkunniga.

I det följande upptager jag därför till närmare behandling endast de av utredningen angående den husliga utbildningens centrala ledning framlagda förslagen, såvitt de avse frågan om inrättande inom överstyrelsen för yrkesutbildning av en byrå för huslig undervisning och om överflyttning till överstyrelsen av den under kommerskollegii tillsyn stående hemslöjdsundervisningen.

2. Inrättande inom överstyrelsen för yrkesutbildning av en byrå för huslig undervisning m. m.

Nuvarande förhållanden.

Inom överstyrelsen för yrkesutbildning handläggas nu ärenden rörande den husliga utbildningen under dess tredje byrå, till vilken byrå även ärenden angående handelsutbildningen höra. Enligt överstyrelsens instruktion handläggas å tredje byrån bland annat ärenden rörande organisationen och undervisningens anordnande vid handelsgymnasier samt kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning inom handel och husligt arbete samt yrkesutbildning för handel och husligt arbete utanför de för ändamålet upprättade läroanstalterna. Chefen för byrån företräder yrkesutbildningen

för handel, medan ärenden rörande den husliga utbildningen äro företrädde av en byrådirektör i lönegraden A 26. Till byrån äro knutna två deltidsanställda, arvodesavlönade konsulenter, nämligen en konsulent för sömnad och vävning med ett arvode av 2 000 kronor för år samt en konsulent för barnavårdsundervisningen med ett arvode av 900 kronor för år.

Behovet av en byrå för huslig undervisning.

Omfattningen av den husliga utbildningen vid de under överstyrelsens för yrkesutbildning inseende stående statsunderstödda kommunala och enskilda anstalterna för yrkesundervisning belyses av efterföljande av *utredningen angående den husliga utbildningens centrala ledning* gjorda sammanställningar (uppgifterna avse förhållandena under senare hälften av mars månad respektive år).

Nyssnämnda utredning har funnit behov föreligga av en särskild byrå för husligt arbete inom överstyrelsen för yrkesutbildning redan med hänsyn till den yrkesundervisning, som nu står under överstyrelsens inseende. Utredningen har härutinnan anfört följande.

Enligt utredningens bestämda uppfattning är den yrkesundervisning i husligt arbete, som för närvarande sorterar under överstyrelsen för yrkesutbildning, av så stor vikt för vårt samhälle och därtill redan nu av sådan omfattning, att en kraftig förstärkning av överstyrelsens arbetskrafter inom detta område är nödvändig. Som förhållandena nu äro måste överstyrelsens insatser i huvudsak begränsas till handhavandet av de löpande göromål, som ständigt återkomma i samband med beviljande av anslag, godkännande av undervisningsmateriel etc. samt eljest till ärenden av mer eller mindre rutinmässig karaktär. Den tid, som blir över för inspektion och rådgivning och för utvecklingsfrämjande initiativ beträffande undervisningens art och innehåll och i fråga om att skapa vidgade utbildningsmöjligheter inom landets olika delar, är alltför begränsad.

Det är även uppenbart, att det husliga området i nu berörda hänseende i förhållande till övriga yrkesområden inom överstyrelsens verksamhetsfält för närvarande är tillbakasatt.

Den första förutsättningen för att överstyrelsen verkligen skall kunna effektivt fylla sin uppgift som initiativtagande, ledande och övervakande organ är, att densamma utrustas med tillräckliga arbetskrafter, som företräda framstående sakkunskap inom de skilda ämnesområden, som ifrågasvarande undervisning omfattar. Utredningen kan icke finna något rimligt skäl för att hithörande ärenden skola för framtiden, liksom hittills varit fallet, hänföras till en för handel och husligt arbete gemensam byrå, utan finner det angeläget att en särskild byrå för nämnda ärenden snarast möjligt inrättas.

Berörda förstärkning av överstyrelsen är sålunda enligt utredningens mening erforderlig redan med hänsyn till den yrkesundervisning, som redan nu bedrivs under överstyrelsens inseende. Behovet framstår desto starkare, om man tänker på den framtida utvidgning av denna del av yrkesskolväsendet, som synes böra eftersträvas. I själva verket synes berörda förstärkning vara en förutsättning för att effektiviseringsåtgärder av den art befolkningsutredningen föreslagit skola kunna genomföras i fråga om de kom-

Statsunderstödda kommunala anstalter för yrkesundervisning i husligt arbete.

Grupper och skolformer	Antal elever i					
	skolor och kurser om minst fem månaders längd med heldagsundervisning			Övriga skolor och kurser		
	1944	1945	1946	1944	1945	1946
1. Lärlingsskolor	361	298	412	11 267	13 246	14 710
därav: yrkesavdelningar	—	—	14	165	162	176
lärlingskurser	322	287	377	2 478	2 725	3 154
kurser för äldre	39	11	21	8 624	10 359	11 380
2. Yrkesskolor	49	97	101	2 122	2 264	2 263
därav: yrkeskurser	49	97	101	21	24	16
ämneskurser	—	—	—	2 101	2 240	2 247
3. Hushållsskolor	12	11	12	—	—	—
4. Andra skolor och kurser	200	199	156	104	339	412
Summa av 1—4	622	605	681	13 493	15 849	17 385

Statsunderstödda enskilda anstalter för yrkesundervisning i husligt arbete.

Grupper och skolformer	Antal elever i					
	skolor och kurser om minst fem månaders längd med heldagsundervisning			Övriga skolor och kurser		
	1944	1945	1946	1944	1945	1946
1. Lärlingsskolor	386	425	466	186	126	132
därav: yrkesavdelningar	—	—	—	—	—	—
lärlingskurser	386	425	466	86	34	34
kurser för äldre	—	—	—	100	92	98
2. Yrkesskolor	122	120	133	48	—	17
därav: yrkeskurser	120	120	133	34	—	7
ämneskurser	2	—	—	14	—	10
3. Hushållsskolor	—	—	—	—	—	—
4. Andra skolor och kurser	299	265	249	135	372	301
Summa av 1—4	807	810	848	369	498	450

munala och enskilda skolorna för yrkesundervisning. Det kommer givetvis att bli den centrala ledningen, som får i detalj utforma och genomföra dylika åtgärder.

Överende av huruvida utredningens förslag i det följande att till överstyrelsen för yrkesutbildning överföra viss annan undervisning i husligt arbete kommer att vinna bifall eller icke, vill utredningen sålunda förorda, att i överstyrelsen inrättas en särskild byrå för husligt arbete, utrustad med sakkunskap inom de olika ämnesområden, som ingå i den undervisning, varom här är fråga.

I och med att en dylik byrå inrättas inom överstyrelsen för yrkesutbildning, kan ledningen där av den husliga utbildningen ägna sina krafter på

ett helt annat sätt än tidigare åt detta för vårt samhälle så betydelsefulla område. Därigenom kommer att inom det husliga området skapas förutsättningar för en önskvärd förbättrad utbildning, om vilken vid olika tillfällen från vitt skilda håll önskemål framförts. Det är därför synnerligen angeläget, att sagda byrå *utan dröjsmål* inrättas. Utredningen föreslår därför, att byrån i fråga kommer till stånd från och med den 1 juli 1947.

Överstyrelsen för yrkesutbildning, som tillstyrkt samtliga de av utredningen angående den husliga utbildningens centrala ledning framlagda förslagen, har anfört bland annat följande.

Överstyrelsen vill till en början erinra om att ämbetsverket redan i sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 framhöll, att, därest en intensivisering och utvidgning av undervisningen i husligt arbete skulle kunna åstadkommas, vore en första förutsättning härför, att överstyrelsen erhöle en avsevärd personalförstärkning. I anslutning till det förslag, som framlades av 1941 års befolkningsutredning i dess betänkande angående den husliga utbildningen, föreslog överstyrelsen i förenämnda anslagsäskanden, att en särskild byrå för husligt arbete skulle inrättas inom överstyrelsen från och med budgetåret 1946/47. Överstyrelsen framhöll därvid, att alldeles oavsett huru vissa av befolkningsutredningens förslag — t. ex. angående lärarinneutbildningen och överflyttningen till överstyrelsen av inseendet över lanthushållsundervisningen m. m. — komme att lösas, vore en dylik förstärkning av överstyrelsens personalbestånd nödvändig.

Överstyrelsen finner de förslag, som avgivits av utredningen angående den husliga utbildningens centrala ledning, vara väl avvägda. I likhet med utredningen vill överstyrelsen kraftigt understryka, att ett effektivt genomförande av undervisningen i de olika grenarna ovillkorligen kräver uppriktande av en särskild byrå för husligt arbete inom ämbetsverket.

Skolöverstyrelsen, som på närmare anförda skäl föreslagit, att de under skolöverstyrelsens inseende stående skolköks- och handarbetsseminarierna åtminstone tills vidare skulle i oförändrad omfattning sortera under ämbetsverket, har tillstyrkt, att en huslig byrå inrättas inom överstyrelsen för yrkesutbildning, och därvid anfört bland annat följande.

Det synes överstyrelsen, att frågan om inrättande inom överstyrelsen för yrkesutbildning av en byrå för husligt arbete icke bör sammankopplas med frågan om den centrala ledningen för skolköks- och handarbetsseminarierna. Såsom utredningen även framhållit, finnes inom överstyrelsen för yrkesutbildning, oberoende av om flera områden inom den husliga undervisningen eller ej komma att knytas till denna, tillräckligt med betydelsefulla arbetsuppgifter för att motivera inrättandet av en dylik byrå.

Lantbruksstyrelsen, som på närmare anförda skäl icke ansett sig kunna biträda utredningens förslag om överförande från och med den 1 juli 1947 till överstyrelsen för yrkesutbildning av lanthushållsskolorna, hemkonsulentverksamheten och läroanstalterna för utbildning av lärarinnor på det husliga området, har förklarat sig icke ha något att erinra mot att en särskild byrå för husligt arbete från och med nämnda tidpunkt inrättades inom överstyrelsen för yrkesutbildning, under förutsättning att tillräckliga arbetsupp-

gifter för en dylik byrå kunde anses föreligga utan att nyssnämnda verksamhetsgrenar överfördes dit. Personalbehovet å nämnda byrå syntes dock under dylika förhållanden komma att bliva avsevärt mindre än vad utredningen räknat med.

Arbetsmarknadskommissionen har ansett sig böra bedöma utredningens förslag ur rena arbetsmarknadssynpunkter och därvid icke funnit anledning till erinran mot detsamma.

Socialstyrelsen, som anslutit sig till utredningens förslag, i vad detsamma avser en uppdelning av den husliga utbildningens centrala ledning mellan skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning, har ansett det erforderligt, att en särskild byrå för husligt arbete snarast möjligt inrättades inom sistnämnda ämbetsverk.

Statskontoret, som icke ansett sig böra biträda utredningens förslag om överflyttning av lantushållsskolorna och lantushållsseminariet i Rimforsa från lantbruksstyrelsen till överstyrelsen för yrkesutbildning, har förklarat sig icke vilja motsätta sig, att en särskild byrå för huslig undervisning inrättas inom sistnämnda ämbetsverk under ledning av en byråchef i lönegraden A 30.

Den centrala ledningen av hemslöjdsundervisningen.

Utredningen angående den husliga utbildningens centrala ledning har, såsom förut nämnts, föreslagit, att den under kommerskollegium sorterande hemslöjdsundervisningen skulle överflyttas till överstyrelsen för yrkesutbildning. Utredningen har därvid anfört bland annat följande.

Överinseendet över hemslöjdsverksamheten handhaves av två centrala myndigheter, överstyrelsen för yrkesutbildning och kommerskollegium.

De skolor och kurser, för vilka bidrag av statsmedel utgå från anslagen till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, äro ställda under inseende av överstyrelsen för yrkesutbildning. Ärendena rörande denna hemslöjdsverksamhet handläggas å överstyrelsens tredje byrå, till vilken dock härför ej finnes knuten någon speciell sakkunnig.

Tillsynen över hemslöjdsverksamheten i övrigt, som främst är av merkantil natur men även bedrives som verklig undervisning, handhaves av kommerskollegium. Av kollegium är förordnad statens instruktör för hemslöjd, som uppbär arvode från ett under tionde huvudtiteln för ändamålet uppfört särskilt anslag. Instruktören åligger bland annat att följa arbetet inom de olika institutioner, som äro verksamma på hemslöjdens område, att vägleda lokala instruktörer och konsulenter, att biträda vid anordnandet av hemslöjdsutställningar och vid kurser av olika slag, att på begäran hålla föredrag, att verkställa utredningsuppdrag m. m. Instruktören handhar under kommerskollegium dessutom hemslöjdens råvaruanskaffningsproblem och produktionsfrågor.

Från flera håll har vitsordats behov av ökad statlig tillsyn över hemslöjdsundervisningen. Den undervisning och upplysning, som nu bedrives inom detta område, tillgodoser ej tillnärmelsevis det intresse för hemslöjden, som under de senare åren visat sig på vitt skilda håll inom olika delar av

vårt land. Frånvaron av en enhetlig ledning av hemslöjdsundervisningen och den otillräckliga arbetskraft, som nu står de statliga myndigheterna till förfogande inom hemslöjdens område, kan ej främja den önskade utvecklingen inom detta område. Med hänsyn härtill och särskilt till om befolkningsutredningens förslag om utökad verksamhet på detta område genomföres, synes en central ledning, utrustad med erforderlig fackkunskap på det husliga arbetets område, mest lämpad att handhava hemslöjdsundervisningen. Härigenom torde det i utredningens direktiv nämnda behovet av en effektivisering av ledningen och inspektionen på hemslöjdens område i görligaste mån bli tillgodosett. Utredningen har ovan avgivit förslag om överflyttning av lanthushållsskolorna och hemkonsulentverksamheten till överstyrelsen för yrkesutbildning. För att möjliggöra en enhetlig ledning av den husliga utbildningens olika grenar och då överstyrelsen för yrkesutbildning redan handhar största delen av den nuvarande statsunderstödda hemslöjdsundervisningen, synes det utredningen lämpligast, att även den under kommerskollegiums tillsyn stående hemslöjdsundervisningen överflyttas till sagda överstyrelse. Härigenom skulle de lokala hemslöjdsföreningarnas hela undervisningsverksamhet läggas under överstyrelsen och dit skulle hemslöjdskonsulenterna i undervisnings- och yrkesutbildningsfrågor kunna vända sig för att erhålla råd och önskade anvisningar.

Även om i princip hemslöjdsundervisningen i sin helhet kommer att stå under överstyrelsens för yrkesutbildning inseende, är det givetvis av största vikt, att nära kontakt upprätthålles med statens instruktör för hemslöjd och kommerskollegium, så att verksamheten ständigt anpassas efter såväl vad beträffar husbehovsslöjden som saluslöjden.

Till hemslöjdsverksamheten utgår statsbidrag från bland annat under tionde huvudtiteln uppfört anslag. Viss del av anslaget i fråga tilldelas genom beslut av Kungl. Maj:ts svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund för främjande av hemslöjden. Åt kommerskollegium har uppdragits att fördela återstoden dels till understöd åt de provinsiella hemslöjdsföreningarna och dels till särskilda hemslöjdsändamål.

Med hänsyn till att endast en obetydlig del av ifrågavarande anslag användes till undervisningsändamål och då, vid en eventuell överflyttning, anslag för detta ändamål delvis torde kunna utgå ur de under åttonde huvudtiteln uppförda anslagen till understöd åt kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, finner utredningen ej någon förändring behöva vidtagas i anslagstekniskt hänseende.

Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund har anfört, att förbundet för sin del funne det önskvärt, att den statsunderstödda hemslöjdsundervisningen lades under enhetlig ledning och att förbundet icke hade något att erinra mot att den tillsyn, som hittills kunde ha tillkommit kommerskollegium, överflyttades till överstyrelsen för yrkesutbildning.

Kommerskollegium har — under tillstyrkande av att en särskild byrå för husligt arbete inrättas inom överstyrelsen för yrkesutbildning och att där anställas en fackutbildad konsulent för undervisning i vävning och hemslöjd — beträffande frågan om hemslöjdsundervisningens centrala ledning anfört bland annat följande.

Kollegium erinrar om, att kollegium i utlåtande den 13 september 1945 över 1941 års befolkningsutrednings betänkande angående den husliga ut-

bildningen redan uttalat, att kollegium ej funnit anledning till erinran mot att överstyrelsen för yrkesutbildning finge hand om hemslöjdens undervisningsfrågor och att en fackkunnig konsulent i dessa frågor knötes till överstyrelsen. I anslutning härtill vill kollegium nu framhålla följande.

Kollegium utövar chefskapet över statens instruktör i hemslöjd. I enlighet med instruktion av den 14 december 1888 och den 31 december 1920 är denne skyldig att efter av kollegium meddelade bestämmelser lämna undervisning vid slöjddkurser för utbildning av slöjdlärare, inspektera slöjd- undervisningsanstalter samt tillhandagå hushållningssällskap, landsting, kommuner och enskilda personer med råd, upplysningar och ledning i allt vad till hemslöjden hör.

Denna instruktörens skyldighet att lämna undervisning vid slöjddkurser för utbildning av slöjdlärare och inspektera slöjdundervisningsanstalter har emellertid sedan länge ej förekommit. Instruktörens erfarenhet på hemslöjdens område har dock medfört, att dennes sakkunskap kommit att tagas i anspråk, då det gällt att främja även undervisningen på hemslöjdens område. I fråga om statens instruktörs i hemslöjd befattning med hemslöjdsundervisningen uttalade kollegium redan i sitt utlåtande den 30 november 1942 över hushållningssällskapsutredningens betänkande angående hushållningssällskapens organisation och verksamhet bland annat följande.

»På grund av den utveckling, som sedan instruktionens tillkomst, ursprungligen 1888, ägt rum inom hemslöjden och slöjdväsendet, har instruktörens uppgifter att lämna undervisning vid slöjddkurser och inspektera slöjdundervisningsanstalter så gott som helt utgått och närmast inordnats under skolöverstyrelsen. Andra uppgifter hava emellertid tillkommit och instruktörens arbetskraft har i allt större utsträckning kommit att tagas i anspråk av bl. a. hemslöjdens föreningar och organisationer. Genom en omfattande föredragsverksamhet bidrager även instruktören till en ökad kunskap om hemslöjdsfrågor för icke blott de inom hemslöjden verksamma utan även den stora allmänheten.»

Sammanfattningsvis torde sålunda kunna sägas att instruktörens nuvarande arbetsuppgifter kommit att bli — förutom att tillhandagå med råd, upplysningar och ledning i olika hemslöjdsfrågor — att överväga åtgärder, som kunna lända till hemslöjdens utveckling i kulturellt, tekniskt, ekonomiskt och socialt hänseende, eller i övrigt kunna vara till gagn för hemslöjden och inom densamma verkande sammanslutningar. Härvid torde framför allt böra framhållas den befattning instruktören kommit att taga med hemslöjdens råvaru-, produktions- samt avsättningsfrågor. Med hänsyn till denna förändring i instruktörens arbetsuppgifter avser kollegium att i samband med den utredning rörande organiserandet av bland annat upplysningsverksamheten på hemslöjdens område, som Kungl. Maj:t genom beslut den 12 april 1946 uppdragit åt kollegium, göra framsällning om ändring i instruktionen i fråga.

För hemslöjdens främjande utgår även statsbidrag från under tionde huvudtiteln uppfört anslag å för innevarande år 50 000 kronor, varav Kungl. Maj:t tilldelat svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund 24 000 kronor, medan återstoden, 26 000 kronor, ställts till kollegii förfogande för fördelning till de provinsiella hemslöjdsföreningarna och till särskilda hemslöjdsändamål. Bidragen till föreningarna ha utgått med belopp varierande mellan 500 och 1 800 kronor, i genomsnitt omkring 700 kronor, och avsett understödande av framför allt deras rådgivnings- och upplysningsverksamhet. Denna verksamhet omfattar bland annat kursverksamhet.

Den kursverksamhet, som hemslöjdsföreningarna bedriva, avser dels längre kurser för undervisning i hemslöjd, vilka kurser i regel anordnas med bidrag från överstyrelsen för yrkesutbildning eller anslag från landsting, kommuner eller hushållningssällskap, dels korttidskurser, s. k. demonstrationskurser, som med hänsyn till sin uppläggning svårligen hittills låtit sig inordnas under överstyrelsens förvaltning. Huruvida framdeles i vissa fall en ändring i planerna för dessa korttidskurser kan göras, så att bidrag här för i stället kan utgå från överstyrelsen, anser sig kollegium för närvarande icke kunna bedöma.

Som av ovanstående framgår utövar kollegium numera icke någon tillsyn av den egentliga undervisningsverksamheten på hemslöjdens område. Därest, som utredningen föreslagit, den statsunderstödda hemslöjdsundervisningen skulle komma att förläggas under överstyrelsen för yrkesutbildning, skulle därigenom i realiteten sålunda knappast någon förändring komma att ske i förhållande till de frågor på hemslöjdens område, som för närvarande ligga under kollegii ämbetsförvaltning. Genom den av utredningen föreslagna organisationen synes emellertid enligt kollegii uppfattning tillsynen av undervisningen, särskilt i fråga om den kvinnliga hemslöjden, komma att kunna förbättras och effektiviseras. Kollegium vill dock framhålla vikten av att vid inrättandet av den nya befattningen som konsulent i hemslöjd vid överstyrelsen för yrkesutbildning hänsyn jämväl tages till, att undervisningen i manlig hemslöjd alltmer synes bära påfordra uppmärksamheten.

Organisationen av byrån för den husliga undervisningen.

Befolkningsutredningen föreslog för nämnda byrå följande personalorganisation:

1 byråchef	A 30
1 byrådirektör	A 26
1 konsulent	A 24
2 konsulenter	Eo 24
1 konsulent	Eo 21
1 konsulent med arvode av 3 000 kronor	
2 amanuenser	
2 kontorsbiträden.	

Till stöd för sitt förslag anförde utredningen bland annat följande.

I spetsen för byrån bör stå en byråchef i lönegraden A 30. För byråchefsbefattningen fordras en pedagog med erfarenhet i första hand rörande den reguljära yrkesutbildningen av husmödrar och hembiträden men även med förmåga av överblick över lärarinneutbildningen och kurs- och konsulentverksamheten. Vederbörande bör lämpligen vara fackutbildad rörande hushållsgöromål men ha erfarenhet även rörande slöjdens, hemslöjdens, lant-hushållets, barnavårdens etc. områden. En allmän social orientering och administrativ erfarenhet är önskvärd.

På byråchefen skall det ankomma att ha hand om ledningen av undervisningsområdet, utöva inspektion av anstalter och skolor, upptaga och fullfölja nya pedagogiska initiativ, stimulera de kommunala instanserna till utbyggnad av undervisningen och leda propagandan bland allmänheten för den husliga utbildningen.

Vid sin sida bör byråchefen ha en annan befattningshavare, som kan handhava löpande ärenden, verkställa utredningar etc. Med hänsyn till den stora omfattningen, som dessa ärenden kunna beräknas få, bör denna befattningshavare ha ställningen som byrådirektör och placeras i lönegrad A 26.

För handläggning av ärenden rörande barnavårdsundervisningen föreslås en heltidsanställd konsulent i lönegrad A 24. Denna konsulent bör icke endast vara fackutbildad rörande kroppsvården av barn utan bör dessutom vara psykologiskt utbildad och ha erfarenhet från den sociala barnavården. Det gäller, såsom befolkningsutredningen tidigare påpekat, att finna lämpliga former för inordnandet av undervisning rörande barnavård och barnuppfostran inom hela den undervisning rörande hemfrågor, som på olika stadier bedrivs. Det förutsättes, att ifrågavarande konsulent även skall stå till förfogande för skolöverstyrelsen.

För biträde med inspektion och för handläggning av ärenden rörande fackområdena hemslöjd och sömnad torde erfordras två heltidsanställda konsulenter, vilka föreslås placerade i lönegrad Eo 24.

För handläggning av ärenden rörande trädgårdsskötsel fordras en konsulent med fackutbildning på trädgårdsskötselns område. Med hänsyn till den utvidgning, som enligt befolkningsutredningens mening bör ske av detta ämne inom ett flertal skolformer, torde det komma att visa sig behövt med en heltidsanställd konsulent. Befolkningsutredningen vill emellertid tills vidare endast föreslå en arvodes tjänst med ett årligt arvode av 3 000 kronor. Denna konsulent bör även stå till skolöverstyrelsens förfogande med hänsyn till den utveckling, som är önskvärd på skolträdgårdsundervisningens område.

Förutom de befattningshavare, som ovan föreslagits, torde behov finnas av flera biträdande konsulenter eller inspektriser inom de olika facken. Framför allt torde det vara nödvändigt med ytterligare en person, som är fackutbildad i hushållsgöromål, då detta ämne har den största omfattningen. Befolkningsutredningen föreslår därför, att till byrån skall knytas ytterligare en konsulent, som lämpligen bör placeras i lönegrad Eo 21. Vilka ytterligare arbetskraftsbehov som uppstå torde framtiden få visa.

För skötseln av korrespondens m. m. erfordras två amanuenser och 2 biträden.

Utbyggnaden av byrån skulle enligt befolkningsutredningens förslag med hänsyn till arbetsorganisatoriska synpunkter ske etappvis. I första hand borde anställas, jämte byråchefen och byrådirektören, de två föreslagna konsulenterna i barnavård och hushållsgöromål samt nödig biträdande personal. Övriga konsulenter, nämligen i hemslöjd, sömnad och trädgårdsskötsel, borde anställas först efter utgången av det första organisationsåret. Under nämnda första år borde den nuvarande arvodes tjänsten inom överstyrelsen för yrkesutbildning för en konsulent i sömnad bibehållas, varemot motsvarande tjänst för barnavårdsundervisningen syntes kunna undvaras. Utredningen förutsatte, att hemslöjdsinstruktören hos kommerskollegium under sagda organisationsår skulle kunna av den nya byrån anlitas vid behov av expertis i frågor rörande hemslöjdsundervisningen.

Utredningen angående den husliga utbildningens centrala ledning har föreslagit följande personalorganisation för byrån för huslig undervisning, nämligen

1 byråchef	A 30
1 byrådirektör	A 26
2 konsulenter	A 24
2 konsulenter	Eo 24
2 amanuenser	Eo 15
1 kanslibitråde	Eo 7
2 kontorsbiträden	Ex 4
1 konsulent i trädgårdsskötsel med ett årsarvode av 3 000 kronor.	

Vid bifall till förslaget om inrättande av ifrågavarande byrå har utredningen därjämte ansett behov föreligga av anställande av dels ytterligare en amanuens med placering å överstyrelsens första byrå, dels ock ytterligare en expeditivsvakt.

Utredningen har beträffande personalorganisationen anfört följande.

Ledningen av byrån bör handhas av en byråchef, som i sådan egenskap bör vara placerad i lönegrad A 30.

Såsom kompetenskrav på innehavaren av byråchefsbefattningen vill utredningen föreslå pedagogisk utbildning samt praktisk erfarenhet från pedagogisk verksamhet inom det husliga arbetsområdet. Av vikt är dessutom att till befattningen förvärvas en person med tillräcklig administrativ erfarenhet samt insikter i sociala frågor.

Byråchefen bör åligga att främst handhava ledningen av den husliga undervisningsområdet, att taga och fullfölja nya pedagogiska initiativ samt att leda propagandan för den husliga utbildningen och verka för dess utveckling.

För att biträda byråchefen med ledningen av arbetet inom byrån, att verkställa utredningar samt att vara byråchefens ställföreträdare, när denne är förhindrad sköta byråärendena, bör finnas en befattningshavare med fackutbildning inom det husliga området och med pedagogisk erfarenhet från detta område. Med hänsyn till de krav, som komma att ställas på befattningshavaren, bör denne ha ställningen som byrådirektör med placering i lönegraden A 26.

Följande befattningshavare, lämpligen benämnda konsulenter, synas vidare böra anställas, nämligen en för undervisning i hushållsgöromål, en för undervisning i barnavård, en för undervisning i vävning och hemslöjd, en för undervisning i sömnad samt en för undervisning i trädgårdsskötsel. Med hänsyn till att dessa konsulenter böra företräda den bästa sakkunskap, som kan erhållas inom vederbörande område, föreslår utredningen, i likhet med befolkningsutredningen — med undantag för konsulenten för undervisning i trädgårdsskötsel, vilken synes böra anställas mot arvode — en placering av dem i 24 lönegraden, varvid tills vidare två beräknas bli placerade som ordinarie befattningshavare och två som extra ordinarie.

Därest icke behovet av sakkunskap i fråga om lanthushållsundervisningen och hemkonsulenternas verksamhet är tillgodosedd genom endera av byråchefen eller byrådirektören, bör vid tillsättning av konsulenten i hushållsgöromål tillses, att denne besitter jämväl sådan sakkunskap.

Konsulenten för barnavårdsundervisningen bör, förutom att äga sakkunskap i barnavård, vara psykologiskt utbildad och helst ha erfarenhet från den sociala barnavården. Såsom befolkningsutredningen påpekat gäller det att finna lämpliga former för inordnandet av undervisning rörande barna-

vård och barnuppfostran inom hela den undervisning rörande hemfrågor, som på olika stadier bedrivs. Skolöverstyrelsen bör äga för handläggning av ärenden rörande undervisning i barnavård vid underställda skolor erhålla nödigt biträde av ifrågavarande konsulent.

Konsulenterna för undervisning i vävning och hemslöjd, i sömnad samt i trädgårdsskötsel skola vara fackkunniga var och en inom sitt område. Vad trädgårdsskötsel beträffar förekommer undervisning häri icke endast i lanthushållsskolorna utan även i andra skolor för huslig utbildning men med hänsyn dock till detta ämnes för närvarande mindre förekomst synes denna konsulent höra anställas mot arvode, tills vidare å 3 000 kronor. Därest det emellertid skulle visa sig, att konsulenten måste tagas i anspråk i högre grad än som nu kan beräknas, bör anställningsformen tagas under omprövning i ett senare sammanhang. För att biträda vid handläggningen av ärenden rörande skolträdgårdsundervisningen bör lämpligen denne konsulent stå till skolöverstyrelsens förfogande.

Utöver byråchefen och byrådirektören samt nämnda konsulenter beräknar utredningen för ifrågavarande byrå tills vidare två amanuenser, ett kanslibiträde och, med hänsyn till den biträdespersonal, som nu disponeras av tredje byrån, två kontorsbiträden.

På grund av principerna för överstyrelsens för yrkesutbildning organisation kommer vid ett genomförande av utredningens förslag arbetsbördan å överstyrelsens första byrå att icke oväsentligt öka. Med hänsyn härtill beräknar utredningen för denna byrå ytterligare en amanuens.

Inom överstyrelsen för yrkesutbildning tjänstgör en vaktpersonal om fyra tjänstemän, därav en ordinarie expeditjonsvakt, två extra och en tillfällig befattningshavare. Med hänsyn till att vid inrättandet av den särskilda byrån för husligt arbete vaktmästarpersonalens åligganden komma att öka i ej obetydlig omfattning, anser utredningen ytterligare en expeditjonsvakt behöva anställas. Härför beräknas ett belopp av 3 000 kronor.

Till de hos överstyrelsen för yrkesutbildning anställda konsulenterna för sömnad och vävning samt för barnavårdsundervisningen utgå för närvarande årsarvoden å 2 000 kronor respektive 900 kronor. Vid bifall till utredningens förslag komma dessa befattningar att indragas, vadan ifrågavarande arvoden ej därefter komma att belasta överstyrelsens avlöningsstat.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har förklarat sig icke hava något att erinra beträffande utredningens förslag rörande personalbehovet för den föreslagna byrån för huslig undervisning.

Statskontoret har framhållit, att, även om behov av personalförstärkning i och för sig ansåges föreligga, syntes dock nyinrättandet på en gång av ett tio-tal befattningar inom ett så relativt begränsat specialområde av förvaltningen som det nu ifrågavarande innebära en påtaglig överorganisation. Ämbetsverket, som icke ingått på någon närmare prövning av arbetskraftsbehovet, har, såsom förut nämnts, icke haft något att erinra mot att den nya byrån ställes under ledning av en byråchef i lönegraden A 30. Den föreslagna befattningen såsom byrådirektör i lönegraden A 26 har statskontoret ansett böra ersättas av en befattning såsom byråinspektör i lönegraden A 24. Denna befattning borde emellertid, så länge den nuvarande ordinarie byrådirektören kvarstode i sin befattning, hållas vakant. Beträffande de

föreslagna konsulentbefattningarna i 24 lönegraden har statskontoret icke ansett sig kunna tillstyrka högre placering än i nuvarande 21 lönegraden.

Allmänna lönenämnden har ifrågasatt, om en särskild byrå för huslig undervisning behövde inrättas, i synnerhet som arbetsuppgifterna för den byrå inom överstyrelsen, under vilken ärenden rörande husligt arbete nu sorterade, syntes vara av begränsad omfattning. En byrådirektörsbefattning i lönegraden A 28 såsom chef för en avdelning för berörda göromål syntes lönenämnden böra åtminstone tillsvidare närmast komma i fråga. Under erinran att konsulenttjänsten för husligt arbete hos skolöverstyrelsen vore placerad i lönegraden Eo 23 har lönenämnden uttalat, att de av utredningen föreslagna konsulentbefattningarna i 24 lönegraden syntes böra inplaceras högst i 23 lönegraden.

Departements-
chefen.

Oavsett hur frågan om en överflyttning till överstyrelsen för yrkesutbildning av vissa nu under lantbruksstyrelsens och skolöverstyrelsens inseende stående grenar av den husliga utbildningen kommer att lösas, synes mig med hänsyn till omfattningen av den yrkesundervisning i husligt arbete, som redan nu faller inom överstyrelsens för yrkesutbildning verksamhetsområde, och till önskvärdheten av en intensifiering och utvidgning av undervisningen i husligt arbete starka skäl tala för att en särskild byrå för huslig undervisning inrättas inom överstyrelsen för yrkesutbildning. Jag förordar därför, att en dylik byrå inrättas inom överstyrelsen från den 1 juli 1947. Från denna tidpunkt torde, såsom föreslagits, den statsunderstödda hemslöjdsundervisningen i dess helhet böra ställas under inseende av överstyrelsen för yrkesutbildning. Vid bifall till sistnämnda förslag torde vissa ändringar böra vidtagas i instruktionen för statens instruktör i hemslöjd. Därjämte torde böra uppställas såsom villkor för att hemslöjdsförening skall komma i åtnjutande av bidrag från det under tionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till Befrämjande av hemslöjden, att av föreningen anordnad kursverksamhet står under inseende av överstyrelsen för yrkesutbildning.

Den nya byrån torde redan från början böra ställas under ledning av en byråchef i lönegraden A 30. Till byrån bör vidare överföras den nuvarande å överstyrelsens tredje byrå placerade byrådirektörsbefattningen i lönegraden A 26. Vad beträffar byråns personalorganisation i övrigt torde det vara för tidigt att redan nu taga ställning till personalorganisationens mera definitiva utformning. Till att börja med torde personalorganisationen böra givas en relativt begränsad omfattning och frågan om dess utvidgning framdeles böra prövas i sedvanlig ordning. I stället för de nuvarande med deltids-tjänstgöring förenade arvodesbefattningarna såsom konsulent för barnavårdsundervisningen, respektive sömnad och vävning torde nu böra inrättas två konsulentbefattningar med heltidstjänstgöring. Dessa befattningar torde i likhet med befattningen i skolöverstyrelsen såsom konsulent för husligt arbete böra placeras i lönegraden Eo 23. Det torde böra ankomma på

Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen för yrkesutbildning bestämma, vilken eller vilka grenar inom den husliga undervisningen, som vardera av konsulentbefattningarna bör omfatta. Jag anser mig därjämte böra föreslå, att de nuvarande anslagsmedlen, tillhopa 2 900 kronor, till arvoden åt konsulenten för barnavårdsundervisningen och åt konsulenten för sömnad och vävning alltjämt anvisas för att stå till överstyrelsens disposition för anlåtande vid behov av sakkunniga biträden inom den husliga utbildningens område. Vid bifall till förslaget om inrättande av en byrå för huslig undervisning torde vidare medel böra anvisas till förstärkning av överstyrelsens amanuens- och biträdespersonal. Till frågan härom återkommer jag i det följande.

3. Anslagsberäkningar.

I riksstaten för innevarande budgetår är avlöningsanslaget uppfört med 390 000 kronor.

Gällande personalförteckning för överstyrelsen för yrkesutbildning finnes införd på sid. 684 i statsliggaren. Kungl. Maj:t har den 14 juni 1946 fastställt följande avlöningsstat för överstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47.

A v l ö n i n g s s t a t.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	106 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	7 000
3. Arvoden och ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m., <i>förslagsvis</i>	»	24 400
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	215 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	37 600

Summa kronor 390 000.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har i sina den 30 augusti 1946 dagtecknade anslagsäskanden beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till avlöningar till 475 000 kronor, vilket innebär en anslagsökning med 85 000 kronor. Denna ökning beror i främsta rummet dels på att överstyrelsen föreslagit inrättande av vissa nya befattningar, dels ock på att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för innevarande budgetår beräknats icke komma att förslå till avlöning av den för närvarande anställda personalen.

Överstyrelsen har framhållit, att överstyrelsen vid beräkningen av medelsbehovet utgått från att överstyrelsens arbetsuppgifter i huvudsak komme att begränsas till de områden av näringslivet, inom vilka yrkesundervisningen för närvarande vore ställd under överstyrelsens inseende, samt att verk-

samheten beträffande industri, hantverk och handel komme att bliva föremål för en fortgående utvidgning i likhet med vad som skett under de sist-förflutna åren. I den mån överstyrelsen kunde komma att tilläggas arbetsuppgifter utöver dem, som nu av överstyrelsen förutsåges, eller nuvarande arbetsuppgifter visade sig mera arbetskrävande än beräknat, erfordrades ytterligare förstärkning av de av överstyrelsen beräknade anslagsmedlen. Av handlingarna i ärendet inhämtas i huvudsak följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän. Överstyrelsen har föreslagit dels inrättande av en befattning som byrådirektör i lönegraden A 28 med placering å överstyrelsens andra byrå, dels förändring av en befattning som amanuens till en befattning som byråsekreterare i lönegraden A 21, dels ock uppflyttning av en expeditionsvakt i lönegraden A 6 till förste expeditionsvakt i lönegraden A 7.

Till stöd för förslaget om inrättande av en befattning som byrådirektör i nyssnämnda lönegrad har överstyrelsen anfört bland annat följande.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 anförde överstyrelsen, att för de centrala verkstadsskolorna och skolorna för viss arbetslös ungdom funnes förordnad en särskild inspektör, rektorn för centrala verkstadsskolan i Karlskrona och för Karlskrona stads skolor för yrkesundervisning. Antalet i gång varande centrala verkstadsskolor utgjorde under budgetåret 1944/45 tio, under budgetåret 1945/46 fjorton och torde under budgetåret 1947/48 komma att uppgå till minst sexton. Överstyrelsen framhöll vidare, att inspektörens arbetsbörda redan vid tio verkstadsskolor varit mycket betungande och att vid utökning av antalet skolor en ändring måste komma till stånd, samt anmälde, att överstyrelsen, som funne det av vikt, att inspektörens erfarenhet och stora kunskaper på området bevarades åt verksamheten, hade för avsikt att framlägga förslag i ämnet, då verksamhetens framtida omfattning kunde bättre överblickas. Överstyrelsen har nu funnit tidpunkten härför inne.

Ärenden rörande organisationen och undervisningens anordnande vid centrala verkstadsskolor handläggas å överstyrelsens andra byrå. I den mån den särskilde inspektören icke kan medhinna erforderlig inspektion av dessa skolor följer därför, att inspektionsskyldighet i motsvarande grad måste komma att åvila byråchefen å andra byrån, som redan med hänsyn till övriga under byrån sorterande läroanstalter årligen utför en omfattande inspektionsverksamhet. Mängden övriga arbetsuppgifter å andra byrån är i förhållande till personaltillgången mycket stor, och dessutom äro uppgifterna alltfort stadigt ökande. Den redan omnämnda tillväxten av antalet centrala verkstadsskolor innebär för byråns vidkommande en motsvarande ökning av antalet hithörande ärenden. De högre tekniska läroverken, som under sistlidna budgetår varit elva, beräknas under nästkommande budgetår komma att utökas med ytterligare tre, nämligen i Gävle, Karlskrona och Hälsingborg. Vidare har genom 1946 års riksdagsbeslut en ny skoltyp tillkommit, sjömansskolan. Under innevarande budgetår beräknas en sjömansskola i Göteborg komma till stånd och under budgetåret 1947/48 ytterligare tre. Härtill kommer den fortgående utvidgningen av den kommunala yrkesundervisningen, avseende hantverk och industri, vilken successivt medför en ökning av till andra byrån hörande ärenden. På grund av det anförda

finner överstyrelsen erforderligt, att av de göromål, som för närvarande tillkomma byråchefen, vissa uppgifter avdelas och åläggas en ny befattningshavare å byrån med anställning såsom byrådirektör. De uppgifter, som i främsta rummet skulle ankomma å byrådirektören, skulle, såvitt nu kan bedömas, lämpligen vara att i viss utsträckning inspektera och handlägga ärenden rörande högre tekniska läroverk, centrala verkstadsskolor, sjömansskolor samt kommunala och statsunderstödda enskilda anstalter för yrkesundervisning, avseende hantverk och industri.

Byrådirektören skall, enligt överstyrelsens mening, uppfylla de fordringar, som uppställas för erhållande av lektorsbefattning vid högre tekniskt läroverk. Med hänsyn härtill och då byrådirektören på grund av den tilltänkta inspektionsverksamheten bör ha en i förhållande till lektorerna överordnad ställning synes lämpligt, att byrådirektören i lönehänseende placeras i lönegraden A 28.

Statskontoret, som icke ansett sig kunna tillstyrka inrättandet av den föreslagna byrådirektörsbefattningen, har anfört följande.

I anledning av förslaget om inrättande av en byrådirektörsbefattning i lönegrad A 28 må erinras, att verkstadsskoleutredningen vid framläggande av förslag till överstyrelsens organisation förutsatte, att befattningen såsom inspektör för de centrala verkstadsskolorna och skolorna för arbetslös ungdom skulle indragas, samt att innehavarna av de föreslagna två byråingenjörsbefattningarna i 21 och 24 lönegraderna å överstyrelsens andra byrå skulle anlitas för inspektioner och andra förrättningar vid yrkesundervisningen. I anslutning till utredningens förslag inrättades å nämnda byrå två byråingenjörsbefattningar, en i lönegrad Eo 24 från och med den 1 juli 1943 och en i lönegrad Eo 26 från och med den 1 juli 1944. En blivande ansällning av verkstadsskoleorganisationen och därav föranledd inspektionsverksamhet vann på det sättet beaktande, att utredningens förslag om indragning av ovannämnda inspektörsbefattning icke föranledde någon åtgärd.

Till följd av den under de senaste åren beslutade utvidgningen av yrkesutbildningsanstalterna har otvivelaktigt en stegring av de överstyrelsen åvilande arbetsuppgifterna inträtt. Såsom av det anförda framgår, har emellertid personalbehovet vid en framtida ökning av inspektionsverksamheten redan vid överstyrelsens tillkomst avsetts kunna i viss utsträckning tillgodos inom ramen av den då fastställda personalorganisationen. Någon ytterligare personalförstärkning lär med hänsyn härtill icke böra medgivas, innan närmare utredning av inspektionsverksamhetens tidigare och nuvarande omfattning samt arbetsuppgifternas fördelning mellan de olika befattningshavarna å byrån kommit till stånd. Statskontoret kan därför icke tillstyrka bifall till överstyrelsens nu gjorda hemställan om inrättandet av en byrådirektörsbefattning i lönegrad A 28 å överstyrelsens andra byrå. Under alla förhållanden torde enligt ämbetsverkets mening befattningen i fråga icke böra inplaceras i så hög lönegrad som den nu föreslagna.

Allmänna lönenämnden har funnit den föreslagna byrådirektörsbefattningens placering i lönegraden A 28 icke föranleda någon erinran från lönenämndens sida.

I fråga om de föreslagna nya befattningarna som byråsekreterare och förste expeditionsvakt har *överstyrelsen* anfört bland annat följande.

Hos överstyrelsen tjänstgöra tolv amanuenser. I överstyrelsens personalstat finnas upptagna två byråsekreterare, därav en ordinarie. Relationen mellan antalet amanuenser och byråsekreterare utgör sålunda 12 : 2. För ernående av en bättre befordringsgång hemställer överstyrelsen, att en amanuens tjänst måtte utbytas mot en ordinarie byråsekreterarbefattning i 21 lönegraden.

Hos överstyrelsen finnes endast en ordinarie expeditionsvakt, placerad i lönegraden A 6. Den storleksordning ämbetsverket nu uppnått, som motiverat anställande av tre expeditionsvaktsbiträden, samt det förhållandet, att ämbetsverkets utveckling successivt ökat expeditionsvaktens göromål, torde motivera en framställning om förbättrad lönegradsplacering för denne. Överstyrelsen hemställer, att den nuvarande tjänsten som expeditionsvakt i 6 lönegraden måtte utbytas mot en tjänst som förste expeditionsvakt i 7 lönegraden, löneplan A.

Statskontoret har anfört:

Med en utökning av antalet ordinarie befattningar hos överstyrelsen bör tills vidare anstå. Det synes dock icke vara något att erinra mot att en amanuensbefattning utbytes mot en extra ordinarie byråsekreterartjänst i 21 lönegraden.

Enligt numera vedertagna principer inrättas befattning såsom förste expeditionsvakt endast i de fall, då två ordinarie vaktmästare äro anställda hos vederbörande myndighet. Då allenast en ordinarie vaktmästartjänst finnes hos överstyrelsen, torde tills vidare böra anstå med uppflyttning av tjänsten i fråga från 6 till 7 lönegraden.

Allmänna lönenämnden har förklarat, att nämnden icke funnit anledning motsätta sig förslagen rörande omändring av en amanuens tjänst i Eo 18 till en byråsekreterarbefattning i A 21 ävensom av en expeditionsvaktsbefattning i A 6 till en tjänst som förste expeditionsvakt i A 7.

Anslagsposten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, har av *överstyrelsen* föreslagits uppförd med oförändrat belopp, 7 000 kronor.

Arvoden och ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m. Överstyrelsen har föreslagit en höjning av denna anslagspost med 5 300 kronor, varav 2 200 kronor till arvoden till examensombud vid de tekniska fackskolorna, 1 500 kronor till ersättning åt sakkunniga för sjömansskolorna, 1 000 kronor till höjning av arvodet till konsulenten för sömnad och vävning och 600 kronor till höjning av arvodet till konsulenten för barnavårdsundervisningen.

Vad angår förslaget om arvoden till examensombud vid de tekniska fackskolorna vill jag erinra om att avgångsexamen vid dessa skolor enligt gällande bestämmelser skall övervakas och ledas av ledamot av överstyrelsen. I de fall, där ledamot av överstyrelsen icke kan komma tillstädes, må överstyrelsen emellertid i stället förordna annan person att tjänstgöra som s. k. examensombud. För tjänstgöring som examensombud har hittills icke utgått någon ersättning, men överstyrelsen har, som redan nämnts, föreslagit, att

så skulle ske från och med nästa budgetår. I samband därmed har överstyrelsen föreslagit en viss utökning av examensombudens åligganden. Överstyrelsen har anfört följande.

Överstyrelsen finner det angeläget, att motsvarande arbetsuppgifter, som tillkomma examensombuden vid de tekniska gymnasierna, åläggas även examensombuden vid de tekniska fackskolorna. Överstyrelsen finner därvid särskilt önskvärt, att den rådgivande verksamhet, som förekommer vid gymnasierna och som möjliggöres genom att examensombuden under pågående läsår taga del av undervisningen, införes även vid fackskolorna. Överstyrelsen räknar med att liksom hittills i regel ett examensombud bör förordnas för varje fackskola. Vad beträffar fackskolan vid högre tekniska läroverket i Stockholm erfordras dock fyra examensombud, ett för varje fack (maskinteknik, byggnadsteknik, elektrisk kraftteknik och teleteknik). Antalet examensombud vid fackskolorna skulle då utgöra sammanlagt nio, fyra i Stockholm, tre i Malmö för dess tre fackskolor, ett i Västerås och ett i Eskilstuna. I likhet med vad gäller vid de tekniska gymnasierna bör arvode utgå till dessa ombud.

Enligt överstyrelsens uppfattning bör examensombud vid teknisk fackskola besöka blott en skola. Arvodet för sådant ombud skulle härigenom skäligen kunna begränsas till 200 kronor för år. Ett undantag skulle emellertid utgöra examensombuden vid fackskolan i Stockholm, där samtliga linjer omfatta såväl dag- som aftenundervisning. Den större arbetsbörda, som härigenom åvilar sistnämnda examensombud i förhållande till övriga, torde motivera, att dessas årsarvoden sättas i paritet med examensombuds vid tekniskt gymnasium eller 300 kronor. Vid bifall härtill kommer medelsbehovet för ersättningar till examensombud vid de högre tekniska läroverken att ökas med 2 200 kronor.

Som tidigare framhållits räknar överstyrelsen med att under innevarande budgetår tillkommer en sjömansskola i Göteborg och att under budgetåret 1947/48 inrättas ytterligare ett antal sjömansskolor. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 framhöll överstyrelsen, att ämbetsverket, för den händelse sjömansskolor komme att inrättas enligt sjöfolksutbildningssakkunnigas förslag, torde böra tillföras särskild sakkunskap på detta område. Överstyrelsen uppskattar medelsbehovet för arvoden till sådana sakkunniga för budgetåret 1947/48 till 1 500 kronor.

Statskontoret, som icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till den föreslagna medelsanvisningen till arvoden till examensombud vid de tekniska fackskolorna, har härutinnan anfört följande.

I anledning av förslaget om arvoden till examensombuden vid de tekniska fackskolorna må framhållas, att under det att arbetsuppgifterna för examensombuden vid de tekniska gymnasierna och för censorerna vid studentexamen vid de allmänna läroverken torde få anses i stort sett likartade, ombuden vid avgångsexamina vid de tekniska fackskolorna för närvarande icke hava eller — så länge dessa examina icke äro censorerade — komma att tilläggas lika krävande uppgifter som nyssnämnda kategorier. Statskontoret kan därför för sin del icke tillstyrka bifall till framställningen.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Denna anslagspost är för innevarande budgetår uppförd med 215 000 kronor. Kost-

naden för den personal, som vid anslagsäskandenas avgivande avlönades ur anslagsposten, har emellertid av *överstyrelsen* beräknats till i runt tal 250 400 kronor.

Överstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit följande förändringar:

- 1) inrättande av en befattning i lönegraden Eo 26 som chef för överstyrelsens fristående sektion i stället för nuvarande arvodesbefattning samt uppflyttning från lönegraden Eo 15 till lönegraden Eo 18 av befattningen som assistent å samma sektion;
- 2) förändring av en befattning som byråingenjör i lönegraden Eo 21 till en befattning som förste byråingenjör i lönegraden Eo 24;
- 3) uppflyttning av två amanuenser till lönegraden Eo 18;
- 4) inrättande i stället för den nuvarande arvodesbefattningen som kasör av en med ett särskilt tilläggsarvode förenad befattning som kansliskrivare i lönegraden Eo 11;
- 5) inrättande av en befattning som assistent i lönegraden Eo 16 i stället för en nuvarande arvodesbefattning;
- 6) inrättande av tre nya extra ordinarie kanslibiträdesbefattningar i lönegraden Eo 7 samt förändring av en extra kanslibiträdesbefattning till extra ordinarie befattning likaledes i lönegraden Eo 7;
- 7) överförande av en befattning som expeditionsvakt från extra till extra ordinarie stat.

Sektionschef och assistent å överstyrelsens fristående sektion. Överstyrelsen har anfört följande.

Enligt nådigt brev den 15 juli 1944 föreskrevs, att den av statens arbetsmarknadskommission bedrivna verksamheten för yrkesutbildning av arbetskraft skulle från och med budgetåret 1944/45 handhas av överstyrelsen för yrkesutbildning. Tillika bemyndigades överstyrelsen att för ombesörjande av ifrågavarande utbildningsverksamhet anställa bland annat inom en särskild för ändamålet inrättad fristående sektion en sektionschef med ett arvode för år räknat av 13 200 kronor, vartill jämlikt nådigt brev den 14 juni 1946 kommer avlöningstillägg med 660 kronor, samt en assistent i lönegraden Eo 15. Beträffande sektionschefsbefattningen gälla i tillämpliga delar föreskrifterna i 10—15 §§, 19 § 1 mom. och 20 § 1 mom. första stycket samt beträffande nuvarande innehavare av befattningen dessutom bestämmelserna i 23 § civila icke-ordinariereglementet, därvid så skall anses, som om befattningshavaren tillhörde lönegraden Eo 26, löneklassen 25. Då sektionen successivt tilldelats nya arbetsuppgifter och, såvitt kan bedömas, kommer att bliva bestående, samt extra ordinarie tjänstemän i såväl 18 som 15 och 10 lönegraderna jämlikt ovannämnda nådiga brev den 15 juli 1944 finnas å sektionen, synes det överstyrelsen önskvärt, att även sektionschefen inflyttas i lönesystemet som extra ordinarie befattningshavare. Vidare finner överstyrelsen, att de arbetsuppgifter, som åvila den ovannämnde assistenten å sektionen äro av så krävande beskaffenhet, att assistenten i lönehänseende bör jämställas med en förste amanuens. På grund härav hemställas, att sektionschefen får anställas såsom extra ordinarie tjänsteman i 26 lönegraden och assistenten placeras i lönegraden Eo 18.

Statskontoret har ställt sig avvisande till överstyrelsens förslag i fråga om personalorganisationen å den fristående sektionen. Ämbetsverket har anfört följande.

Det må erinras, att sektionen, som är en fristående avdelning inom överstyrelsen, har karaktären av beredskapsorgan för en krissituation (prop. 1944: 281, sid. 127). Ehuru sektionen kommit att utöver befattningen med vissa beredskapskurser tilläggas nya arbetsuppgifter och enligt under hand inhämtade uppgifter avses att framdeles eventuellt omhänderhava utbildningen av partiellt arbetsföra m. m., synas några klara riktlinjer för den framtida verksamheten icke för närvarande kunna uppdragas (jfr 1946 års åttonde huvudtitel, sid. 474—475). Under sådana förhållanden lärer tidpunkten nu icke vara inne att bereda sektionschefen fastare anställning och att uppflytta ifrågavarande assistent i högre lönegrad.

Allmänna lönenämnden har anfört:

Därest ett stadigvarande behov kan anses föreligga av den för närvarande arvodesavlönade befattningen som sektionschef, synes intet vara att invända mot att, såsom i överstyrelsens framställning föreslagits, befattningen uppföres i Eo 26.

Överstyrelsens hemställan om uppflyttning av en assistent från Eo 15 till Eo 18 föranleder ej annan erinran från lönenämndens sida än att befattningen — i likhet med exempelvis förste kontorsskrivartjänsterna hos riks-försäkringsanstalten — torde böra uppföras i 17 lönegraden.

Förste byråingenjör. *Överstyrelsen* har i fråga om förslaget om inrättande av en befattning som förste byråingenjör i lönegraden Eo 24 i stället för en befattning som byråingenjör i lönegraden Eo 21 anfört följande.

Innehavaren av befattningen såsom byråingenjör i lönegraden Eo 21 handlägger med biträde av en assistent samt viss biträdespersonal central upphandling av stadigvarande undervisningsmateriel. Till dessa arbetsuppgifter har det befunnits lämpligt att lägga den viktiga och krävande uppgiften att i prishänseende granska samtliga ansökningar om statsbidrag till inköp av stadigvarande undervisningsmateriel, även sådan, som ej inköpes centralt. En viss bild av omfattningen av den centrala upphandlingen av stadigvarande undervisningsmateriel och den därav förorsakade arbetsbelastningen å överstyrelsens kansli kan erhållas ur inköpsstatistiken, varav framgår, att under de första sex månaderna 1946 handlagts 1 317 order om inköp av materiel för sammanlagt över 700 000 kronor. Skolorna begagna sig i alltmer vidgad omfattning av centralupphandlingens tjänster. De förhoppningar, överstyrelsen vid avgivandet av förslag till tjänstens inrättande, ställt på billigare inköpspriser ha icke endast infriats utan väsentligt överträffats. De såväl kvantitativt som kvalitativt ökade arbetsuppgifterna motivera i och för sig att befattningen ändras till en förste byråingenjörstjänst i lönegraden Eo 24. En sådan uppflyttning synes nödvändig för att även i fortsättningen tjänsten skall kunna besättas med fullt kvalificerad innehavare.

Statskontoret har avstyrkt förslaget om uppflyttning av befattningen som byråingenjör till förste byråingenjör. Ämbetsverket har anfört:

Då förslag framlades om inrättande av den extra ordinarie ingenjörsbefattningen i 21 lönegraden för handläggning av ärenden rörande den centrala upphandlingen, framhöll överstyrelsen, att innehavaren av denna befattning borde besitta nödvändig sakkunskap på det maskintekniska områ-

det, särskilt med avseende å för skolorna erforderlig materiel, och framför allt hava ingående erfarenhet från affärslivet. Däremot borde någon fordran på högskole- eller därmed jämförlig utbildning icke ställas på honom (1945 års åttonde huvudtitel, sid. 453). Med hänsyn till de jämförelsevis låga kompetensfordringarna och då arbetsuppgifternas ökning icke i och för sig motiverar en högre löneställning för befattningshavaren i fråga, får statskontoret avstyrka bifall till framställningen om ombildning av tjänsten till en förste byråingenjörsbefattning i 24 lönegraden.

Allmänna lönenämnden har likaledes ansett sig böra avstyrka framställningen om uppflyttning av ifrågavarande byråingenjörstjänst i högre lönegrad.

Kansliskrivare. I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår föreslog överstyrelsen att i stället för arvodesbefattningen som kassör skulle inrättas en extra ordinarie kassörstjänst i lönegraden Eo 14. I detta sammanhang anmälde överstyrelsen, att organiserandet av redovisnings- och kassaväsendet inom överstyrelsen framdeles torde komma att påkalla ytterligare förstärkning av därmed sysselsatt personal, och att detta skulle kunna ske bland annat genom inrättande av en kamreraretjänst. I sitt yttrande häröver anförde statskontoret, att det i och för sig icke syntes finnas anledning till erinran mot en placering i lönegrad av kassörstjänsten, men att givet vore, att löneställningen måste bliva helt beroende av om en kamrerarebefattning inrättades. Under sådana omständigheter kunde statskontoret icke förorda, att frågan om placering i lönegrad av kassören då upptoges till prövning. Under återopande av vad statskontoret anført uttalade dåvarande departementschefen i 1946 års statsverksproposition (åttonde huvudtiteln, sid. 422), att han icke kunde förorda, att arvodesbefattningen såsom kassör förändrades till extra ordinarie befattning. *Överstyrelsen* har nu föreslagit förändring av kassörsbefattningen till en kansliskrivarebefattning i lönegraden Eo 11, med vilken befattning skulle följa ett tilläggsarvode. *Överstyrelsen* har anført följande.

Befattningen å överstyrelsens första byrå såsom kassör är förenad med ett årligt arvode av 6 000 kronor. För innevarande budgetår utgår därjämte avlöningstillägg, motsvarande provisoriskt lönetillägg, med 660 kronor. Beträffande kassörstjänsten gäller, att 10—15 §§ och 19 § 1 mom. samt beträffande nuvarande innehavare dessutom bestämmelserna i 23 § civila icke-ordinariereglementet äro tillämpliga, varvid skall så anses som om kassören tillhörde lönegraden Eo 14, löneklassen 13. Den hos överstyrelsen nu tjänstgörande kassören är extra ordinarie tjänsteman i 7 lönegraden hos domänstyrelsen men tjänstledig sedan den 15 mars 1945 för uppehållande av ifrågavarande kassörstjänst. Omfattningen av arbetsuppgifterna å kassörstjänsten har nått en sådan storlek, att överstyrelsen funnit det föga ändamålsenligt, att befattningen, som icke är av tillfällig natur, uppehålls av en arvodesanställd befattningshavare. *Överstyrelsen* är emellertid medveten om att kassörens arbetsuppgifter till mycket avsevärd del äro beroende av verksamheten inom överstyrelsens fristående sektion. *Överstyrelsen* är icke heller främmande för tanken, att det under sådana omständigheter kan synas

mindre tilltalande att söka lönegradsplacera kassören, innan sektionen fått sin slutliga organisation. I samband härmed vill dock överstyrelsen framhålla, att hur sistnämnda organisationsfråga än kommer att lösas, kassaärendena hos överstyrelsen komma att i varje fall tarva en kansliskrivarbefattning. Frågan om inrättande av en kamrerarejänst anser överstyrelsen böra anstå till dess att spörsmålen om överstyrelsens framtida organisation, antalet byråer, eventuell central utbetalning och redovisning av anslag för undervisningsändamål m. m. erhållit sin slutliga lösning. Kassörens nuvarande uppgifter fordra med hänsyn till sektionens arbete ett sådant mått av självständighet och ansvar hos befattningshavaren, att vid inrättande av en tjänst för ändamålet, denna icke bör placeras i lägre lönegrad än Eo 17. På grund av vad sålunda anförts vill överstyrelsen därför föreslå, att kassörstjänsten utbytes mot en extra ordinarie kansliskrivarbefattning i 11 lönegraden, samt att överstyrelsen bemyndigas till innehavaren utbetala ett tilläggsarvode, motsvarande löneskillnaden mellan 11 och 17 lönegraderna, löneplan Eo. Vidare hemställles, att beträffande befattningshavaren vid tillämpning av bestämmelserna i 10—15 §§, 19 § 1 mom. samt 23 § civila icke-ordinariereglementet så skall anses som om befattningshavaren tillhörde lönegraden Eo 17, löneklassen 16.

Statskontoret har anförts följande.

Med hänsyn till vad i ärendet anförts, vill statskontoret icke motsätta sig, att kassörstjänsten utbytes mot en extra ordinarie kansliskrivarbefattning i 11 lönegraden. Omfattningen av de kassören för närvarande åvilande arbetsuppgifterna torde även motivera, att denne tills vidare medgives uppbära ett särskilt arvodestillägg, motsvarande den ersättning, som enligt civila icke-ordinariereglementet utgår till befattningshavare i 11 lönegraden under vikariat å befattning i 17 lönegraden.

Allmänna lönenämnden har uttalat, att ersättningen till kassören skäligen icke borde — på sätt i överstyrelsens framställning föreslagits — fastställas enligt sådana grunder, att ett föregripande kunde komma att ske av frågan om den framtida organisationen av redovisnings- och kassaväsendet hos överstyrelsen. I beaktande härav ville lönenämnden för sin del förorda, att befattningen uppfördes i lönegraden Eo 11 samt att befattningens nuvarande innehavare — med hänsyn till att nu utgående arvode ungefärligen motsvarade bruttolönen, inräknat vederbörliga tillägg, enligt 12 löneklassen — placerades i löneklassen 13, varigenom vederbörande skulle beredas viss avlöningsförbättring.

Assistent. Hos överstyrelsen finnes för närvarande en mot ett årligt arvode av 6 540 kronor anställd assistent för handläggning av ärenden angående central upphandling av stadigvarande undervisningsmateriel. *Överstyrelsen* har föreslagit förändring av denna assistentbefattning till en extra ordinarie befattning i 16 lönegraden. Härom har överstyrelsen anförts följande.

Då ifrågavarande assistenttjänst icke kan anses vara av tillfällig karaktär utan fast mer måste betraktas såsom nödvändig för lösande av upphandlingsavdelningens uppgifter jämväl framdeles, finner överstyrelsen påkal-

lat att nu göra framställning om assistentens anställande såsom extra ordinarie tjänsteman. Överstyrelsen finner då naturligtast, att assistenttjänsten placeras i motsvarande lönegrad och löneklass, till vilka befattningen enligt nådigt brev den 20 juli 1945 i vissa avseenden hänförs, eller sålunda lönegrad Eo 16, löneklass 16.

Statskontoret har icke funnit något att erinra mot att assistentbefattningen utbytes mot en extra ordinarie befattning i 16 lönegraden. *Allmänna lönenämnden* har lämnat förslaget utan erinran.

Kanslibiträden. Till stöd för förslaget om inrättande av tre nya extra ordinarie kanslibiträdesbefattningar och överförande till extra ordinarie stat av en extra kanslibiträdesbefattning har överstyrelsen anfört följande.

För skötseln av kassagöromålen har överstyrelsen ställt till kassörens förfogande ständigt två och vissa tider av året tre tjänstemän. Ingen av dessa är dock bokföringskunnig, varför de mera kvalificerade uppgifterna måst handläggas av kassören ensam. Erfarenheten har visat, att sistnämnda arbetsuppgifter å kassaavdelningen blivit så omfattande, att de sammanlagt utgöra betydligt mer än vad rimligen bör åläggas en tjänsteman. Behovet av ett bokföringskunnigt biträde åt kassören har därför under det sista året gjort sig alltmer gällande. Ett sådant biträde skulle kunna vara kassören behjälpligt vid förande av inkomst- och utgiftsjournaler, förande av special för förskottsredovisningar samt i övrigt verkställa granskning av räkningar och redovisningar. Kravet på kunnighet i bokföring nödvändiggör en högre placering än vad tillkommer ett kontorsbiträde. Överstyrelsen anser sålunda erforderligt att inrätta en extra ordinarie kanslibiträdesbefattning i 7 lönegraden för ett bokföringskunnigt biträde å kassaavdelningen. Granskningen och kontrollräkningen av inköpsorder vid centralupphandlingen, insorteringen härav samt av brev och offerter i samband därmed upptaga större delen av assistentens arbetsdag, varför denne icke i beräknad utsträckning kunnat vara byråingenjören behjälplig i den egentliga inköpsverksamheten. Byråingenjören å andra sidan åligger, som tidigare framhållits, jämväl det tidsödande arbetet att granska i statsbidragsansökningarna uppsatta priser. Särskilt assistentens arbetsbelastning måste anses medföra en allvarlig risk för att tillräcklig tid icke skall kunna ägnas inköpen och att inköpscentralen icke kommer att fylla det därmed avsedda ändamålet på ett tillfredsställande sätt. Överstyrelsen har därför funnit behovet av en ny tjänsteman trängande samt anser, att denne lämpligen bör vara ett kanslibiträde. De uppgifter, som skulle anförtros det nya kanslibiträdet, skulle vara att uträkna och kollationera utgående order, sammanställa infortrade offerter samt kontrollera inköpsbelopp mot anslagna belopp. Vidare skulle kanslibiträdet föra inköpsregister och inköpsstatistik, registrera orderskrivelser och offerter samt i övrigt vara byråingenjören och assistenten behjälplig även som kunna vikariera för den sistnämnde.

Genom beslut av 1946 års riksdag har den statliga understödsverksamheten till befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare väsentligt utvidgats. Understödsbeloppen hava höjts från 400 kronor till 900 kronor samt antalet understöd från 100 till 300 kronor. Vid en lärlingstid av fyra år beräknas 1 200 hantverksmästare samtidigt komma i åtnjutande av lärlingsunderstöd. Överstyrelsens arbetsuppgifter, avseende denna under-

stödsverksamhet, komma härigenom att starkt öka. För granskning av ansökningshandlingar samt uppläggande och förande av ett register över hantverksmästare och lärlingar erfordras ytterligare en tjänsteman med högre kvalifikationer än som kan fordras av en befattningshavare i kontorsbiträdesställning. Ett kanslibitråde bör därför beräknas för nämnda arbetsuppgifter.

På grund av vad sålunda anförts hemställer överstyrelsen att få inrätta tre nya extra ordinarie kanslibiträdesbefattningar i 7 lönegraden. Vidare hemställer överstyrelsen om bemyndigande att få överföra en kanslibiträdes-tjänst från extra till extra ordinarie stat.

Allmänna lönenämnden har lämnat förslaget om inrättande av nya kanslibiträdesbefattningar i lönegraden Eo 7 utan erinran, medan *statskontoret* för sin del föreslagit inrättande av endast två nya dylika befattningar.

Expeditionsvakt. *Överstyrelsen* har anförts:

För närvarande tjänstgör inom överstyrelsen, vars lokaler äro uppdelade å fyra skilda lägenheter, en vaktpersonal om fyra tjänstemän, därav en ordinarie expeditionsvakt, två extra och en tillfällig befattningshavare. Den stora ökning av arbetsuppgifter och personal, som ägt rum inom överstyrelsens kansli, har givetvis medfört en motsvarande utvidgning av vaktpersonalens åligganden. Överstyrelsen finner det därför motiverat att ytterligare en av ifrågavarande befattningshavare beredes en fastare anställning vid verket än nu är fallet. På grund härav hemställer överstyrelsen om bemyndigande att anställa en av de extra expeditionsvakterna såsom extra ordinarie och förslagsvis i 5 lönegraden.

Allmänna lönenämnden och *statskontoret* ha icke haft något att erinra mot förslaget om överförande på extra ordinarie stat av en extra expeditionsvakt i 5 lönegraden.

Under hänvisning till vad som i årets statsverksproposition under rubri-^{Departements-}
ken För flera huvudtitlar gemensamma frågor anförts om reglering av befordringsgången för biträdespersonal förordar jag, att tre kontorsbiträdesbefattningar i 4 lönegraden ordinariesättas. Därjämte böra ytterligare två ordinarie kontorsbiträdesbefattningar upptagas å personalförteckningen, å vilka befattningar vikariatsförordnande emellertid icke bör meddelas. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän, vilken nu är uppförd med 106 000 kronor, bör med hänsyn till den förordade ordinariesättningen av tre kontorsbiträdestjänster uppräknas med i runt tal 10 000 kronor.

Mitt förslag i det föregående om inrättande av en byråchefsbefattning i lönegraden A 30 föranleder en ytterligare uppräkning av ordinarieposten med 11 200 kronor.

Mot överstyrelsens förslag om inrättande av en ordinarie befattning såsom byråsekreterare i 21 lönegraden i stället för en amanuensbefattning har jag icke funnit anledning till erinran. Jag tillstyrker därför detta förslag, som påkallar en ytterligare höjning av ordinarieposten med 7 200 kronor.

Under hänvisning till vad statskontoret anfört är jag icke beredd att nu tillstyrka överstyrelsens förslag om ombildning av befattningen såsom expeditionsvakt i lönegraden A 6 till befattning såsom förste expeditionsvakt i lönegraden A 7 och om inrättande av en för överstyrelsens andra byrå avsedd befattning såsom byrådirektör i lönegraden A 28.

Då jag utöver vad nyss nämnts icke ifrågasätter några ändringar beträffande ordinarieposten, borde densamma, beräknat efter nuvarande löner, för nästa budgetår uppföras med $(106\ 000 + 10\ 000 + 11\ 200 + 7\ 200 =)$ 134 400 kronor. Den allmänna löneregleringen påkallar en ytterligare höjning av anslagsposten med 59 500 kronor till 193 900 kronor.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 7 000 kronor.

Överstyrelsens förslag om anvisande under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m. av dels 2 200 kronor till arvoden åt examensombud vid de tekniska fackskolorna, dels ock 1 500 kronor till ersättning åt sakkunniga biträden vid handläggning av ärenden rörande sjömansskolor anser jag mig böra biträda. Då jag i övrigt icke beräknar någon ändring av medelsbehovet under förevarande anslagspost, bör denna, som nu är uppförd med 24 400 kronor, för nästa budgetår höjas med 3 700 kronor till 28 100 kronor.

Förslaget om förändring av arvodesbefattningen såsom chef för överstyrelsens fristående sektion till en befattning såsom sektionschef i lönegraden Eo 26 anser jag mig böra biträda. Likaså tillstyrker jag överstyrelsens förslag om uppflyttning av assistentbefattningen i lönegraden Eo 15 å nämnda sektion till lönegraden Eo 18. Mot förslaget om förändring av den nu med ett arvode av 6 540 kronor förenade assistentbefattningen till extra ordinarie befattning i 16 lönegraden har jag i likhet med statskontoret och allmänna lönenämnden icke funnit anledning till erinran.

Däremot anser jag mig med hänsyn till statskontorets och lönenämndens ställningstagande icke böra tillstyrka överstyrelsens förslag om ombildning av befattningen såsom byråingenjör i lönegraden Eo 21 till en tjänst såsom förste byråingenjör i lönegraden Eo 24.

I likhet med statskontoret och lönenämnden tillstyrker jag, att den nuvarande arvodesbefattningen såsom kassör förändras till befattning såsom kansliskrivare i lönegraden Eo 11. Däremot är jag icke beredd biträda överstyrelsens förslag om ett särskilt lönetillägg åt befattningens innehavare.

Mot överstyrelsens förslag om beredande av extra ordinarie anställning åt ett extra kanslibitråde och en extra expeditionsvakt har jag icke funnit anledning till erinran.

Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, vilken nu är uppförd med 215 000 kronor, torde, då densamma med hänsyn till nu-

varande personalorganisation är uppförd med otillräckligt belopp, böra höjas med 45 000 kronor. Förslaget om ordinariesältning av tre icke-ordinarie kontorsbiträdestjänster och inrättande av en befattning såsom byråsekreterare i lönegraden A 21 i stället för en amanuensbefattning kan beräknas medföra ett minskat medelsbehov under icke-ordinarieposten med 14 000 kronor. I det föregående har jag tillstyrkt inrättandet av två konsulentbefattningar i lönegraden Eo 23. Detta medför ett ökat medelsbehov under icke-ordinarieposten med 15 200 kronor. De ökade utgifterna under sistnämnda anslagspost till följd av den förordade uppflyttningen av en tjänst i högre lönegrad och förändringen av vissa extra befattningar till extra ordinarie tjänster uppvägas i huvudsak av minskade utgifter genom förändringen av vissa arvodesbefattningar till extra ordinarie tjänster. Jag har i det föregående framhållit, att en viss förstärkning av överstyrelsens amanuens- och biträdespersonal syntes bli erforderlig vid bifall till förslaget om inrättande av en byrå för huslig undervisning. Med hänsyn härtill och till vad överstyrelsen anfört till stöd för det av överstyrelsen i anslagsäskandena för nästa budgetår framställda förslaget om inrättande av tre nya kanslibiträdesbefattningar i lönegraden Eo 7 anser jag mig böra beräkna 25 000 kronor till förstärkning av överstyrelsens amanuens- och biträdespersonal. Regleringen av befordringsgången för amanuens- och biträdespersonalen torde böra medföra en höjning av icke-ordinarieposten med 13 800 kronor. Denna anslagspost borde sålunda, beräknat efter nuvarande löner, för nästa budgetår uppföras med $(215\ 000 + 45\ 000 - 14\ 000 + 15\ 200 + 25\ 000 + 13\ 800 =)$ 300 000 kronor. Den allmänna löneregleringen föranleder en ytterligare höjning av anslagsposten med 165 000 kronor till 465 000 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg torde för nästa budgetår böra upptagas med 36 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet bör sålunda uppföras med $(193\ 900 + 7\ 000 + 28\ 100 + 465\ 000 + 36\ 000 =)$ 730 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 340 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1947/48, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för överstyrelsen för yrkesutbildning, som föranledas av vad jag i det föregående anfört;

dels godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för yrkesutbildning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	193 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis ..	»	7 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m., förslagsvis	»	28 100
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	»	465 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	36 000
	Summa kronor	730 000;

dels ock till Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av ..... kronor 730 000.

II. Förslagsanslaget till Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader.

Detta anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 58 500 kronor.

Kungl. Maj:t har den 14 juni 1946 fastställt följande omkostnadsstat för överstyrelsen för yrkesutbildning, att tillämpas tills vidare under budgetåret 1946/47:

1. Sjukvård m. m. förslagsvis	kronor	2 000
2. Reseersättningar, förslagsvis	»	20 000
3. Expenser, förslagsvis	»	35 000
4. Publikationstryck, förslagsvis	»	1 500
	Summa kronor	58 500.

Av expensposten må för bränsle, lyse och vatten tagas i anspråk förslagsvis 4 500 kronor och för övriga expenser högst 30 500 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har i sina den 30 augusti 1946 dagtecknade anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt om höjning av anslaget med sammanlagt 19 500 kronor, varav 500 kronor belöpa på anslagsposten till sjukvård m. m., 5 000 kronor på anslagsposten till reseersättningar och 14 000 kronor på delposten till övriga expenser. Överstyrelsen har anført i huvudsak följande.

S j u k v å r d m. m. För budgetåret 1945/46 förbrukades 2 100 kronor, varför anslagsposten med hänsyn till att personalbeståndet kommer att

undergå ökning föreslås för budgetåret 1947/48 uppförd med förslagsvis 2 500 kronor.

R e s e e r s ä t t n i n g a r. Anslagsposten till reseersättningar var för budgetåret 1945/46 uppförd med 17 000 kronor, men Kungl. Maj:t medgav den 28 juni 1946 på av överstyrelsen anförda skäl, att detta belopp finge överskridas med högst 2 000 kronor. Anslagsmedlen ha helt disponerats, trots att inspektionsverksamheten inskränkts mer än önskvärt. Då verksamheten beräknas undergå en fortsatt väsentlig ökning samt nya skolformer och undervisningsanstalter tillkommit, anser sig överstyrelsen icke kunna upptaga ifrågakarande anslagspost till lägre belopp än i 1945 års petita föreslagna 25 000 kronor.

E x p e n s e r. Anslagsposten till expenser var för budgetåret 1945/46 uppförd med 30 000 kronor, varav till bränsle, lyse och vatten 4 500 kronor och till övriga expenser 25 500 kronor. På av överstyrelsen anförda skäl medgav Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 22 februari och den 24 maj 1946, att delposten till övriga expenser finge överskridas med sammanlagt högst 16 000 kronor. Anslagsmedlen ha helt disponerats. De normala expensutgifterna stiga självfallet vid ökat personalbestånd och vidgad verksamhet. Härtill kommer, att från ifrågakarande anslagspost skall bestridas utgifter för möbelutrustning. Med hänsyn till den begärda utvidgningen av överstyrelsens kansli beräknar överstyrelsen utgifterna för dylik utrustning till 3 000 kronor.

Medelsbehovet för expenser bör alltså för budgetåret 1947/48 beräknas till (30 000 + 16 000 + 3 000 =) 49 000 kronor.

Statskontoret har anfört följande.

Vad angår anslagsposten till reseersättningar synes med hänsyn till den uppräknade denna anslagspost, som medgivits från och med innevarande budgetår, posten för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp eller 20 000 kronor.

Under erinran om att av den förstärkning av anslagsmedlen till övriga expenser, som medgivits för budgetåret 1945/46, ett belopp av 5 400 kronor avsåg täckande av vissa engångsutgifter, kan statskontoret icke tillstyrka, att delposten i fråga för budgetåret 1947/48 uppföres med högre belopp än 39 000 kronor.

Utredningen angående den husliga utbildningens centrala ledning har med hänsyn till utredningens förslag om inrättande av en särskild byrå för den husliga undervisningen beräknat ett ökat medelsbehov för nästa budgetår under anslagsposten till reseersättningar med 5 000 kronor och under delposten till övriga expenser med 14 000 kronor, varav 2 000 kronor för skrivmateriel, papper, blankettryck och dylikt samt 12 000 kronor för möbler, skrivmaskiner m. fl. inventarier.

Anslagsposten till sjukvård m. m. torde, såsom föreslagits, böra uppräknas med 500 kronor till 2 500 kronor. Med hänsyn till den förordade utökningen av överstyrelsens personalorganisation och den vidtagna höjningen av traktamentsersättningarna torde anslagsposten till reseersättningar böra höjas med 8 000 kronor till 28 000 kronor. Delposten till övriga expenser, som nu

*Departements-
chefen.*

utgör 30 500 kronor, torde med hänsyn till belastningen samt den förordade utökningen av överstyrelsens personalorganisation och dess växande arbetsuppgifter böra höjas med 18 000 kronor till 48 500 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande omkostnadsstaten för nästa budgetår, bör ifrågavarande anslag höjas med $(500 + 8\,000 + 18\,000 =)$ 26 500 kronor till $(58\,500 + 26\,500 =)$ 85 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av ..... kronor 85 000.

Vad departementschefen sålunda under punkterna I och II hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten samt förordnar, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

G. v. Krusenstjerna.